

1825 Anders Rundtom

Anders Runtom eller Anders Pedersen Mælasnesset var sønn av Peder Andersen Buan og Anne Olsdatter Byahaug. Han voks opp på Solbakken, eller Mælasmarken - som de kalte denne husmannsplassen under Mæla gård. Før foreldrene til Anders kom til plassen, ble den bebodd av en John Halvorsen. Han var snekker. En dag ble han leid inn til rittmester Bolle på Værnesmoen. Denne Bolle var nok en underlige skruer, og er mest kjent for et spesielt sitat. Bolle's hus var nok ikke blant de bedrestilte, der det lå akkurat på vestsiden av gang/sykelbanen over jernbanen. Han hadde 19 barn, og det fortelles at Bolle nok ofte var litt finere enn han hadde råd til. ”*Fattigdom kan ingen skjule*” ble det sagt. Når det ble påpekt at han kanskje var fattigere enn han lot som, svarte herr Bolle med sine kjente ord: ”*Jeg er rik, men min kone er fattig*”. Og for riktig å forsterke Bolle's syn på ”ståa”, kan nevnes at da vår John Snekker skulle få sin middagsmat hos Bolle - som en del av arbeidslønna, ble han bedt om å sette seg på dørstokken for å motta sin mat. Middagsmaten var i grunnen svært knapp for John. Det var kun ei eneste sild. Og i beste Bollestil kunngjorde rittmesteren da følgende skryt for sin innleide snekker: ”*Du skal slippe å sulte når du er i mitt hus, John*”.

Tilbake til Anders. Han ble født den 25.august i 1804, og tjente som ungdom på en av Voldgårdene på Skatval. I vel voksen alder – for å si det mildt – giftet han seg som 61 åring med Nikoline Olsdatter Eggen – enken etter Mikal Børresen Eggen, bruker av Devle under Håpet. Denne plassen ble også kalt for ”Runtomgården”, og Anders gikk under navnet Anders Rundtom. – Denne Anders hadde ord på seg for å være en uvanlig rask og sprek kar. Han var ikke akkurat noen stor kar og så vel ikke så sterk ut, men var likevel temmelig kvikk i vendingene, samt skarp og pågående når det gjaldt et basketak. Mens han en dag var i arbeid på Skatval, kom det ved middagstider inn to lurvete fanter. Disse ble etter hvert svært nærgående mot kvinnfolka, som var inne på kjøkkenet sammen med Anders. Fantene brydde seg ikke om gutten som satt i langbenken og fikk seg mat, men truet kvinnene som satt ved rokkene med både det ene og det andre. Fantene ble mer og mer innpåslitne og riktig tok seg til rette. Plutselig spratt Anders over bordet, gjorde et rundkast – fikk tak i et stort vedtre borte ved gruva og føk løs på de to inntrengerne. Før fantene skjønnte noe som helst lå de både to svimeslått i gulvet.

Det var nok typisk for Anders og ordne opp ved hjelp av nevene, men han grep trolig ikke inn før han ble nødt til det, skjønt det hørtes godt i bygda når Anders hadde gjort opp for seg. Dette var i de tider at både fyll og slagsmål var en del av ”livet” på bygdene. Men slagsmålet sluttet når den ene enten lå nede eller gjorde tegn til å gi seg i form av et tilnærmet klapp med flathanda i bakken. Slagsmål før i tiden hadde en form for respekt og ærbødighet over seg. Det var ikke ”vold” eller ”blind vold”. En verken slo eller sparket (med få unntak) de som lå nede. Fylla var nok et verre samfunnsproblem enn slåsskampen, skjønt det ene tok vel det andre. Ole Ingebrigsten, som etter hvert overtok barndomshjemmet til Anders, ble funnet død i veikanten om morgenen den 21.oktober i 1838. Kommentaren til det var: ”*Han hadde vori svært full*”.